

Jagers en verzamelaars

Het oerbos groeide in een periode die Midden-Steentijd (8.800-4.900 v. Chr.) heet. In die tijd trokken hier mensen rond, die leefden van de jacht op wild en het verzamelen van eetbare planten, vruchten en eieren. De nederzettingen van deze rondtrekkende bewoners waren klein. Behalve basiskampen – waar grotere groepen wat langer verbleven – zullen er veel kleine jachtkampen geweest zijn. Vanuit dit soort kleine ‘satellietnederzettingen’ opereerden enkele jagers gedurende een beperkt aantal dagen om de groep van voldoende vlees te voorzien. Hun prooi bestond onder meer uit herten, beren, oerossen en wilde zwijnen.

AM Het Stobbenven, bewaard perceel 1,5 ha

Archeologen vinden vaak alleen de vuurstenen werktuigen terug en het afval dat bij het maken daarvan achterbleef. Heel soms vinden ze resten van vuurplaatsen. Een bijzonder voorwerp uit deze tijd is de boomstamkano van Pesse. Deze kano is gemaakt uit een grove den en is het oudste vaartuig ter wereld. Hij wordt geëxposeerd in het Drents Museum. Ongetwijfeld zijn er jagers in de buurt van het oerbos geweest, maar echte bewijzen daarvoor zijn nog niet gevonden.

Tekst, kaartmateriaal en
grafische verzorging:
Provincie Drenthe
Basisonwerp: Buro Kloeg

September 2014

Natuur in verandering

Door ontginning in de Middeleeuwen ontstond tussen Sandebuur en Groningen het grootste hooilandgebied van Drenthe. In deze schrale graslanden groeiden tal van tegenwoordig zeer bijzondere plantensoorten zoals Spaanse ruiter, blonde zegge en parnassia. In de laatste decennia verdwenen veel bijzondere soorten onder invloed van modern agrarisch gebruik. Een paar kleurrijke snippers bleven over. Hier groeien nog steeds orchideeën, grote boterbloem en waterdriblad.

Inmiddels is het grootste deel van het gebied tussen het Leekstermeer, Sandebuur en het Peizerdiep ingericht als waterbergingsgebied. Daarvoor zijn de waterpeilen verhoogd en zijn er vele slenken gegraven. De verwachting is dat hierdoor goede omstandigheden worden gecreëerd voor de ontwikkeling van moerassen. Vooral vogels zullen hiervan profiteren. Hun kansen zijn door de aanleg enorm verbeterd. Met tal van bijzondere vogelsoorten gaat het goed, roerdomp, porseleinhoen en bruine kiekendief voorop. De weidevogels hebben echter een veer moeten laten. Die teloorgang was al ingezet in de loop van de vorige eeuw. Of de plantengroei van schraal grasland door alle veranderingen weer een kans krijgt, moeten we rustig afwachten.

Meer informatie provincie Drenthe

(0592) 36 55 55
bodem@drenthe.nl
www.drenthe.nl/
aardkundigewaarden

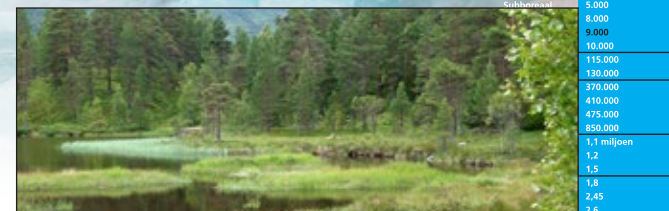
GEMEENTE NOORDENVELD

info@gemeentenoo-
renveld.nl
www.gemeentenoo-
renveld.nl

Het Stobbenven

Geologische Tijdschaal:

Hoofdtijdperk	Periode	Tijdvak	Tijd	Aantal jaar geleden
Kenozoïcum	Kwartair	Holoceen	Subatlantisch	2.700
			Subatlantisch	5.000
			Subatlantisch	8.000
			Subatlantisch	9.000
			Subatlantisch	10.000
			Subatlantisch	115.000
			Subatlantisch	150.000
			Subatlantisch	370.000
			Subatlantisch	410.000
			Subatlantisch	475.000
Mesozoïcum	Krijt	Laat	Laat	850.000
			Laat	1,1 miljoen
			Laat	1,2
			Laat	1,5
			Laat	1,8
			Laat	2,45
			Laat	2,6
			Laat	3
			Laat	3,1
			Laat	3,2

Ten noorden van Roderwolde ligt Het Stobbenven. Dit gebied dankt zijn naam aan de fossiele boomstronken die door verdroging van het veen boven het maaiveld uitkwamen. Deze stobben behoren tot de oudste fossiele boomstronken van Nederland. Het Stobbenven is op 12 september 2014 aangewezen als Aardkundig Monument.

Voorbeeld Boreaal bos
Foto: Hans Dekker

Foto Bodemprofiel:
Wim Hoek, Universi-
teit van Utrecht

Bijzondere vondst

In de zomer van 2008 was een aannemer bezig met het verbeteren van landbouwpercelen, vanwege de herinrichting van de Eelder- en Peizermeden. Tijdens de werkzaamheden kwamen spectaculaire hoeveelheden stammen en stronken uit het veen te voorschijn. Een inspectie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) wees uit dat de stobben voornamelijk bestaan uit dennen en enkele berken en eiken. Ze zijn tussen de 7.000 tot 10.000 jaar oud. Eén van de gevonden eiken is 7.800 jaar oud. Het is daarmee de oudst bekende eik van Nederland. Met een gemiddelde ouderdom van zo'n 8.000 jaar is Het Stobbenven het oudste bosrestant van Nederland.

Links: Ton Penders, RCE, tijdens onderzoek.
Rechts: Uitzicht vanuit dijk.

Na de werkzaamheden is een perceel van 1,5 hectare met stobben bewaard gebleven. U vindt dit perceel op de kruising van de Hooiweg met de onverharde weg naar Sandebuurt, achter een boerderij. De hobbelige weilanden verraden Het Stobbenven. Aan de andere kant van de weg ligt het vrijwel onafzienbare moeraslandschap van het Leekstermeer, begrensd door de contouren van de stad Groningen.

Veen door ijs

In Het Stobbenven ontstond al zo'n 8.000 jaar geleden veen, tijdens het vroeg-Holoceen. Elders in Nederland kwam de veenvorming pas 3.000 jaar later op gang, toen de zeespiegel steeg door het afsmelten van het landijs van de laatste ijstijd. De verklaring voor Het Stobbenven is veel eerder te vinden, in een periode met drie opeenvolgende ijstijden. De eerste van de drie was zo'n 450.000 jaar geleden, de Elster ijstijd. In Noord-Drenthe werd veel potklei afgezet, fijne slecht doorlatende klei. De tweede was de Saale-ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden. Deze vormde de twee relatief hoge zandruggen waarop Sandebuurt en Roderwolde liggen, met daartussen een laagte waarin we Het Stobbenven vinden. De laatste ijstijd was de Weichsel-ijstijd, zo'n 70.000 tot 10.000 jaar geleden. Het landijs bereikte Nederland toen niet, maar door de kou was er weinig begroeiing en had de wind vrij spel. De laagte tussen de zandruggen werd afgesloten door een dekzandrug. Zo ontstond een dalletje, waarin kwel- en regenwater moeilijk weg konden.

Na de laatste ijstijd, het Holoceen, waren de omstandigheden gunstig voor bosgroei. Tegelijk werd het dalletje natter, waardoor het bos geleidelijk weer verdween in een flinke laag veen. Al met al zijn de stobben dus restanten van een vroeg Holoceen bos, die bewaard zijn gebleven doordat het veen ze keurig heeft afgedekt.

Unieke geschiedenis

De afwisseling in de diktes van jaarringen van bomen en hout geeft een goede indruk van vroegere klimatologische omstandigheden. Tevens kunnen we door jaarringonderzoek de jaarlijkse groei van de eik in ons land vanaf 6.900 voor Christus tot nu reconstrueren. Het onderzoek aan de stobben gaf geen antwoord op de vraag waarom het bos ruim 6.000 jaar geleden plotseling op hield te bestaan. Vernatting van het dalletje zal een grote rol hebben gespeeld.

Opmerkelijk is dat de stobben in twee niveaus zijn aangetroffen. Het eerste niveau in het veen, dat op de Pleistocene ondergrond ontstond, bevat vooral dennen, maar ook al eiken en enkele berken. Ze zijn gegroeid in een relatief droge periode. Waar het veen dikker is, is een tweede niveau aangetroffen, met meer eiken. De boomstammen liggen hier in alle richtingen. Daardoor kunnen we concluderen dat de bomen niet in een storm omgevallen zijn. Door het nattere klimaat versnelde de veenvorming. In de slappe bodem hielden de bomen zich niet staande. Het is opmerkelijk dat de stobben heel goed bewaard gebleven zijn. Dat komt door zuurstofloze omstandigheden onder het veen.

Wim Hoek, Universiteit van Utrecht, Stobbe met jaarringen